

birocratizat (18,7 %); consideră că pacienții sunt nevoiți să aștepte în rânduri create artificial și neargumentat (15,7 %); raportează lipsa de specialiști în raioane, care impune de a recomanda pacientului serviciile specializate contra plată la instituțiile medicale private (27,3 %).

O parte a respondenților din AMP consideră că una din cauzele comunicării ineficiente cu medicii specialiști din secția consultativă este faptul că acestea aparțin altei instituții (spitalului raional). În același timp, managerii instituțiilor spitalicești consideră că acest fapt este benefic, astfel fiind soluționată continuitatea asistenței pacienților care necesită spitalizare.

Concluzii: Studiul a avut drept intenție să determine cum este organizată colaborarea și conlucrarea medicilor de familie cu medicii specialiști pentru a evalua cum se asigură asistența continuă a pacientului conform necesităților sale de sănătate. Drept rezultat au fost identificate lacune în conlucrarea acestor sectoare, care cer intervenții imediate. Un prim pas în această direcție este asumarea unei abordări comprehensive dintre serviciul AMP și asistența specializată de ambulatoriu, prin deschiderea canalelor eficiente de comunicare, menite să înlăture factorii care cauzează nemulțumirile prezente față de colaborarea dintre aceste două domenii în organizarea asistenței pacientului la nivel teritorial.

Cuvinte cheie: asistența medicală primară, asistența specializată de ambulatoriu.

CAUZELE DEPISTĂRII TARDIVE A CANCERULUI CUTANAT

Veronica VÎZDOAGĂ

Scopul: Evaluarea cauzelor adresării și depistării tardive a cancerului cutanat pentru elaborarea recomandărilor de îmbunătățire a diagnosticării precoce a acestor forme de cancer în Republica Moldova

Obiectivele: Evaluarea practicilor internaționale și naționale a cadrului legal cu privire la depistarea cancerului cutanat; determinarea nivelului de cunoștințe a pacienților diagnosticați cu cancer cutanat; identificarea traseului pacientului cu cancer cutanat în sistemul de sănătate autohton; evaluarea opiniei medicilor de familie, medicilor dermatologi, oncologi cu privire la depistarea tardivă a cancerului cutanat; elaborarea recomandărilor practice în scopul îmbunătățirii metodelor de depistare precoce a cancerului cutanat.

Materiale și metode: Tipul de studiu: mixt. Partea *cantitativă* – studiu descriptiv, selectiv, cu aplicarea unui chestionar elaborat în interesele studiului. Eșantionul studiului: 405 pacienți diagnosticați cu cancer cutanat, din incinta IMSP Institutul Oncologic (IO). Datele au

fost colectate în perioada februarie-mai 2021. Partea **calitativă** – studiu descriptiv, prin realizarea **interviurilor în profunzime** cu medici de familie, medici dermatologi, medici oncologi. *Metodele studiului* – istorică, epidemiologică, statistică, de transfer al datelor, analitică, comparativă, grafică.

Rezultate obținute: Evaluarea cadrului normativ național relevă lipsa politicilor și strategiilor de profilaxie a cancerului de piele la nivel de țară, ceea ce duce la crearea unor impedimente în traseul pacientului cu cancer cutanat.

În urma analizei datelor studiului cantitativ au fost identificate cauzele depistării tardive a cancerului cutanat dependente de pacient. Astfel, în jur de 75 % din respondenți nu au acordat importanță primelor semne ale bolii, iar de la acest moment până la adresarea la medic în 54,3 % de cazuri s-a ajuns între 1-5 ani.

Ponderea cauzelor dependente de sistemul medical s-au studiat prin prisma întârzierilor apărute la nivelul traseului pacientului. Medicul de familie este, în majoritatea cazurilor, prima persoană cu care interacționează bolnavul cu cancer cutanat, tot medicul de familie face referință la medicul dermatolog sau la medicul oncolog. Studiul arată că în traseul pacienților există o întârziere de la câteva zile până la un an după prima vizită la medic, iar după vizitele ulterioare aceștia ajung la IO – instituție centralizată în acordarea serviciului oncologic. Chiar dacă 65,9 % din respondenți au apelat din start la medicul de familie, informația despre boală au obținut-o în 86 % din cazuri de la medicul oncolog din IO.

În baza datelor interviurilor în profunzime cu medicii de familie s-a stabilit că, la nivel de Asistență Medicală Primară, lipsesc materiale și acțiuni informative la tema cancerul cutanat, iar disponibilitatea medicilor de a informa pacienții despre boală și măsurile profilactice este foarte scăzută din cauza suprasolicitării lor.

Dermatologii consideră că unul din motivele diagnosticării tardive ar fi dificultățile în instruirea și dotarea cu instrumente de diagnostic la nivel de cabinete dermatologice. Medicii oncologi susțin că lipsa unui screening național și dispensarizarea îndelungată a pacientului stagnează depistarea precoce a cancerului cutanat.

Toții medicii au fost de acord că lipsa unei baze de date comune informaționale pe țară împovărează procesul de monitorizare și dispensarizare a pacienților cu cancer cutanat.

Concluzii: Studiul oferă un șir de date privind cauzele depistării tardive a cancerului de piele, care pot servi drept temei de inițiere a unor acțiuni orientate spre prevenirea și monitorizarea acestei afecțiuni la nivel de țară. În acest sens, recomandabilă este elaborarea unui

program de screening populațional și a unei baze de date informaționale de evidență a pacienților cu cancer cutanat. În același timp, dezvoltarea unor programe de informare a populației și promovarea sănătății ar fi un mijloc propice în prevenirea cancerului cutanat.

Cuvinte cheie: cancer cutanat, depistarea tardivă, cauze dependente de pacient, cauze dependente de sistemul medical.

SCREENING-UL DE CANCER DE COL UTERIN IN ASISTENȚA MEDICALA PRIMARA

Lidia GOLUBAȘ

Scopul: Analiza organizării screening-ului de cancer de col uterin în asistența medicală primară pentru identificarea impedimentelor întâmpinate și formularea unor recomandări de îmbunătățire a accesului și calității serviciilor de screening cervical.

Obiectivele: Analiza experienței și practicilor internaționale cu privire la screening-ul de cancer de col uterin; analiza atitudinilor și practicilor medicilor de familie față de screening-ul de cancer de col uterin; identificarea și analiza dificultăților întâmpinate în implementarea Programului de screening de cancer de col uterin în asistența medicală primară; identificarea și validarea unor recomandări de îmbunătățire a depistării precoce a cancerului de col uterin.

Materiale și metode: Tipul studiului: mixt. Componenta **cantitativă** – studiu descriptiv, analitic, efectuat prin aplicare de chestionar. Eșantionul studiului: 422 de medici de familie. Componenta **calitativă** – realizarea discuțiilor în focus grup (5 focus grupuri cu 30 de medici de familie din diferite unități teritoriale ale Republicii Moldova). Colectarea datelor a fost realizată în perioada ianuarie-mai 2021. *Metodele studiului:* istorică, epidemiologică, sociologică, statistică și comparativă.

Rezultate obținute: Screening-ul de cancer de col uterin este unul dintre cele mai eficiente metode de prevenire a maladiei, confirmată prin studii și reflectată în politici de sănătate, precum Programul național de screening cervical. Conform datelor studiului cantitativ, 85 % din medicii de familie chestionați considera cancerul de col uterin o problemă de sănătate publică extrem de importantă, dar în același timp raportează un șir de lacune în implementarea Programului național de screening cervical. Corespunzător: 16 % din respondenți utilizează ca metodă de